

מפתח תשובות נכונות

שאלה	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
תשובה	(4)	(4)	(2)	(3)	(2)	(1)	(2)	(3)	(2)	(3)

שאלה	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
תשובה	(3)	(2)	(2)	(3)	(4)	(1)	(4)	(1)	(1)	(2)

שאלה	21	22	23
תשובה	(4)	(2)	(1)

הסברים

אנלוגיות (שאלות 1-6)

1. השאלה: סככה : צל -

היחס: סככה היא מבנה קל בעל גג המיועד לספק הגנה מפני השמש. התפקוד של **סככה** הוא ליצור **צל**.
א' יוצר את ב'.

תשובה (1): כספת : כסף. האם כספת יוצרת כסף? לא. **כספת** מאחסנת ומגנה על **כסף**, אך אינה יוצרת אותו.

תשובה (2): חממה : שתיל. האם חממה יוצרת שתיל? לא. **חממה** מספקת תנאים לגידול שתילים, אך אינה יוצרת אותם.

תשובה (3): מטרייה : גשם. האם מטרייה יוצרת גשם? לא. **מטרייה** מגנה מפני **גשם**, אך אינה יוצרת אותו.

תשובה (4): מחיצה : הפרדה. האם מחיצה יוצרת הפרדה? כן. **מחיצה** היא מחסום שתפקידו ליצור **הפרדה** בין שני חלקים, בדיוק כפי שתפקיד **הסככה** הוא ליצור **צל**.

תשובה (4).

2. השאלה: השתתק : לדבר -

היחס: השתתק פירושו להפסיק לדבר. **א' הוא הפסקת הפעולה ב'.**

תשובה (1): התלבש : לפשוט. האם להתלבש הוא להפסיק לפשוט? לא. אלו פעולות הפוכות, אך **להתלבש** אינו הפסקת **הפשיטה** אלא פעולה נגדית עצמאית.

תשובה (2): התנצל : למחול. האם להתנצל הוא להפסיק למחול? לא. **התנצלות** היא בקשת סליחה, ו**מחילה** היא נתינת סליחה - אלו פעולות משלימות ולא יחס של הפסקה.

תשובה (3): השתעמם : לעניין. האם להשתעמם הוא להפסיק לעניין? לא. **לעניין** זה לגרום למישהו שלא **להשתעמם**, אולם להשתעמם הוא להפסיק להיות מעוניין - היחס אינו זהה.

תשובה (4): התעורר : לישון. האם להתעורר הוא להפסיק לישון? כן. בדיוק כשם **השתתק** הוא הפסקת **הדיבור**, כך **התעורר** הוא הפסקת **השינה**.

תשובה (4).

3. השאלה: להאניש : אנושיות -

היחס: להאניש פירושו לייחס תכונות אנושיות לדבר שאינו אדם/בן אנוש (כמו חיה, חפץ או מושג מופשט).
אנושיות היא מכלול התכונות האנושיות. **א'** הוא לייחס את **ב'** למשהו.

תשובה (1): לקנות : קניין. האם לקנות הוא לייחס קניין למשהו? לא. **לקנות** הוא לרכוש משהו, לא לייחס לו תכונה אלא להפוך אותו לרכוש/קניין שלך.

תשובה (2): להעליל : אשמה. להעליל הוא לייחס אשמה למשהו? כן. **להעליל** פירושו לייחס **אשמה** (שקרית, כלומר למישהו שאינו אשם) למישהו, בדיוק כפי **שלהאניש** הוא לייחס **אנושיות** למישהו/משהו (שאינו בן אנוש).

תשובה (3): להפריז : הגזמה. האם להפריז הוא לייחס הגזמה למשהו? לא. **להפריז** פירושו להגזים, כלומר לתאר משהו באופן מוגזם - זו פעולה של **הגזמה** עצמה, לא ייחוס הגזמה למשהו אחר.

תשובה (4): להתריע : סכנה. האם להתריע הוא לייחס סכנה למשהו? לא. **להתריע** פירושו להזהיר מפני **סכנה**, לא לייחס סכנה למשהו.

תשובה (2).

4. השאלה: מהימן : לבטוח -

היחס: מהימן הוא מישהו שניתן לבטוח בו. **א'** הוא תואר שמציין שניתן לבצע את פעולה **ב'** ביחס לנושא.

תשובה (1): נחשק : לרצות. האם נחשק הוא משהו שניתן לרצות אותו? לא בדיוק. **נחשק** מתאר משהו **שרוצים** אותו בפועל, לא **שניתן לרצות** אותו.

תשובה (2): ממושמע : לציית. האם ממושמע הוא מישהו שניתן לציית לו? לא. **ממושמע** מתאר מישהו **שמציית**, לא מישהו שניתן לציית לו.

תשובה (3): מיותר : לוותר. האם מיותר הוא משהו שניתן לוותר עליו? כן. **מיותר** הוא דבר שאפשר **לוותר** עליו, בדיוק כפי שדבר מהימן הוא דבר שאפשר לבטוח בו.

תשובה (4): מבואר : לפרש. האם מבואר הוא משהו שניתן לפרש אותו? לא. **מבואר** מתאר משהו שכבר פורש והוסבר, ואין צורך **לפרש** אותו, לא משהו שניתן לפרש.

תשובה (3).

5. השאלה: מרוהט : רהיט -

היחס: מרוהט הוא תואר המתאר מקום שיש בו רהיטים.
א' הוא משהו שיש בו **ב'** או מכיל כמה **ב'**.

תשובה (1): מחולק : חלק. האם מחולק הוא משהו שיש בו חלק? לא בדיוק. **מחולק** מתאר משהו שפוצל **לחלקים** ולא שיש בו חלקים.

תשובה (2): מחורץ : חריץ. האם מחורץ מציין שיש בו חריצים? כן. **מחורץ** הוא משטח שיש בו **חריצים**, בדיוק כפי שמקום **מרוהט** הוא מקום שיש בו **רהיטים**.

תשובה (3): מרומז : רמז. האם מרומז מציין שיש בו רמזים? לא. **מרומז** מתאר משהו שנאמר בדרך של **רמז**, לא משהו שמכיל רמזים.

תשובה (4): מבוסס : בסיס. האם **מבוסס** מציין שיש בו בסיס? לא בדיוק. **מבוסס** מתאר משהו שנשען על **בסיס**, לא משהו שמכיל בסיסים.

תשובה (2).

6. השאלה: פדנטיות : דייקנות -

היחס: פדנטיות היא דייקנות מוגזמת, קפדנות יתר על פרטים זניחים.
א' הוא גרסה קיצונית ושלילית של ב'.

תשובה (1): קנאות : מסירות. האם קנאות היא גרסה קיצונית של מסירות? כן. **קנאות היא מסירות קיצונית** ועיוורת לרעיון או לאמונה, בדיוק כפי ש**פדנטיות היא דייקנות קיצונית**.

תשובה (2): רעבתנות : גרגרנות. האם רעבתנות היא גרסה קיצונית של גרגרנות? לא. שתי המילים מתארות תכונות דומות של אכילה מופרזת או תאוה לאוכל, אך אין ביניהן יחס של רמה רגילה מול רמה קיצונית.

תשובה (3): למדנות : בקיאות. האם למדנות היא גרסה קיצונית של בקיאות? לא. **למדנות היא תכונה של מי** שלומד הרבה ובעל ידע רב, ו**בקיאות היא היכרות מעמיקה עם תחום** - אלו תכונות חיוביות דומות, ללא יחס של קיצוניות שלילית.

תשובה (4): ענוותנות : גאוותנות. האם ענוותנות היא גרסה קיצונית של גאוותנות? לא. אלו תכונות הפוכות - **ענוותנות היא צניעות ואילו גאוותנות היא גאווה מופרזת**.

תשובה (1).

הבנה והסקה (שאלות 7-17)

7. השאלה: מערכות הכתב הראשונות שהופיעו בעולם הקדום היו מערכות של כתב פיקטוגרפי - כתב שכל מילה או הברה בו מיוצגת בצורה. החוקרים אינם מסכימים בשאלת הנסיבות המדויקות שבהן החלו להשתמש בכתב אלפביתי. שיטת הכתב הנהוגה ברוב שפות העולם בימינו, אך אין מחלוקת כי המצאה זו בישרה עידן חדש. כעת היה אפשר ללמוד לקרוא ולכתוב בקלות יחסית: במקום ללמוד מאות או אלפי סימנים - סימן לכל מילה או הברה במילה - די היה ללמוד מספר קטן יחסית של אותיות.
איזו מהטענות הבאות נטענת בפסקה שלעיל?

פתרון: בשאלות מסוג זה יש לבדוק איזו טענה נכתבה במפורש בטקסט. בפסקה נכתב שמערכות הכתב הראשונות היו פיקטוגרפיות, ושהמצאת הכתב האלפביתי בישרה עידן חדש שבו "היה אפשר ללמוד לקרוא ולכתוב בקלות יחסית" - במקום ללמוד מאות או אלפי סימנים, די היה ללמוד מספר קטן של אותיות.

תשובה (1): בכתב הפיקטוגרפי יש לעיתים שני סימנים שונים המייצגים את אותה המילה

לא נכון. בטקסט לא נכתב דבר על קיומם של שני סימנים שונים לאותה מילה אלא על סימנים שונים לכל מילה.

תשובה (2): קל יותר ללמוד לקרוא ולכתוב בכתב אלפביתי מבכתב פיקטוגרפי

נכון. זה בדיוק מה שנטען בטקסט - הכתב האלפביתי איפשר ללמוד "בקלות יחסית" כי צריך ללמוד מספר קטן של אותיות במקום מאות או אלפי סימנים.

תשובה (3): קיומו של הכתב הפיקטוגרפי היה תנאי להופעת הכתב האלפביתי

לא נכון. הטקסט מציין שהכתב הפיקטוגרפי קדם לכתב האלפביתי, אך לא נטען שהוא היה תנאי הכרחי להופעתו.

תשובה (4): בשפות שבהן השתמשו בכתב אלפביתי היו פחות מילים מבשפות שבהן השתמשו בכתב פיקטוגרפי.

לא נכון. בטקסט לא נכתב דבר על מספר המילים בשפות השונות.

תשובה (2).

8.

השאלה: ב-26 בדצמבר 2017 נתגלה מספר ראשוני חדש, הגדול ביותר שנתגלה עד אז. אורך המספר יותר מ-23 מיליון ספרות, והוא נתגלה באמצעות מחשבו האישי של ג'ונתן פייס, מהנדס חשמל מטנסי, ארצות הברית. פייס משתתף בפרויקט GIMPS, פרויקט שאלפי מתנדבים מרחבי העולם משתתפים בו במטרה למצוא מספרים ראשוניים חדשים. כל מתנדב תורם את כוח החישוב של מחשבו האישי ומפעיל תוכנת בדיקה שבוחנת מיליוני מועמדים אפשריים שהוקצו למחשבו. רובם ככולם אינם מוצאים דבר, אלא שלאחר 14 שנים של השתתפות בפרויקט שיחק לפייס המזל. נוסף על כך שזכה בהכרה רשמית על גילוי המספר, הוא קיבל גם גמול כספי קטן.

איזו מהטענות הבאות, הנוגעות לג'ונתן פייס, עולה מן הפסקה?

פתרון: בשאלות מסוג זה יש לבדוק איזו טענה עולה מהטקסט, במפורש או במשתמע. בפסקה נכתב שפייס הוא מהנדס חשמל המשתתף בפרויקט GIMPS, שרוב המשתתפים אינם מוצאים דבר, אך "לאחר 14 שנים של השתתפות בפרויקט שיחק לפייס המזל".

תשובה (1): העובדה שהוא מהנדס חשמל סייעה לו לגלות את המספר החדש

לא נכון. בטקסט נכתב שפייס הוא מהנדס חשמל, אך לא נאמר שהדבר סייע לו בגילוי. הגילוי נעשה באמצעות תוכנת בדיקה שרצה על מחשבו האישי.

תשובה (2): הוא השתתף בפרויקט במטרה לזכות בגמול כספי

לא נכון. בטקסט נכתב שמטרת הפרויקט היא "למצוא מספרים ראשוניים חדשים", ולא לזכות בגמול כספי. הגמול הכספי מוזכר כתוספת שקיבל בדיעבד.

תשובה (3): רק במקרה מחשבו האישי הוא שמצא את המספר החדש

נכון. בטקסט נכתב במפורש ש"רובם ככולם אינם מוצאים דבר" ושלאחר 14 שנים "שיחק לפייס המזל" - כלומר, הגילוי היה עניין של מזל ומקרה.

תשובה (4): הוא נבחר מבין מיליוני מועמדים אפשריים

לא נכון. "מיליוני מועמדים אפשריים" בטקסט מתייחס למספרים שהתוכנה בודקת, לא לאנשים. פייס הוא מתנדב בפרויקט, לא מועמד שנבחר.

תשובה (3).

9.

השאלה: רוב המסמכים ההיסטוריים המזויפים, לא זו בלבד שאינם המסמכים שהם מתחזים להם, אלא שגם תוכנם בדוי. אם חיבור שכתבתו מיוחסת לתקופת יוליוס קיסר נכתב למעשה מאתיים או שלוש מאות שנים לאחר זמנו, רבים הסיכויים שגם עלילות הגבורה שהוא מייחס לשליט זה לא היו ולא נבראו. עם זאת, יש שמסמכים זויפו אך ורק כדי לחזור על קביעותיהם של מסמכים מהימנים שאבדו.

איזו מן הטענות הבאות נטענת בפסקה?

פתרון: בטקסט נכתב שרוב המסמכים ההיסטוריים המזויפים "גם תוכנם בדוי" - כלומר לא רק שהם מזויפים, אלא שגם התוכן שלהם שקרי. עם זאת, נאמר גם ש"יש שמסמכים זויפו אך ורק כדי לחזור על קביעותיהם של מסמכים מהימנים שאבדו" - כלומר יש מסמכים מזויפים שתוכנם אמיתי.

תשובה (1): במסמכים מזויפים יש על פי רוב תוכן שקרי, אך לעיתים השקר מצוי כבר במסמך המקורי

לא נכון. הטקסט אינו מדבר על שקר במסמך המקורי. הוא מזכיר "מסמכים מהימנים שאבדו" - כלומר המסמכים המקוריים היו אמיתיים, לא שקריים.

תשובה (2): סביר שתוכנו של מסמך מזויף יהיה שקרי, אך יש גם מסמכים מזויפים שתוכנם אינו שקרי

נכון. זה בדיוק מה שנטען בטקסט: "רוב" המסמכים המזויפים תוכנם בדוי, אך "יש שמסמכים זויפו אך ורק כדי לחזור על קביעותיהם של מסמכים מהימנים" - כלומר תוכנם אמיתי.

תשובה (3): רוב המסמכים ההיסטוריים שמתארים את עלילות הגבורה של שליט כלשהו אינם אמיתיים

לא נכון. הטקסט מתייחס רק למסמכים מזויפים, ולא טוען שרוב המסמכים ההיסטוריים על עלילות גבורה אינם אמיתיים.

תשובה (4): בדרך כלל תוכנם של מסמכים מזויפים אינו אמין, אך גם תוכנם של מסמכים שאינם מזויפים אינו אמין בהכרח.

לא נכון. הטקסט מתייחס ל"מסמכים מהימנים שאבדו" - כלומר מסמכים שאינם מזויפים הם מהימנים.

תשובה (2).

10. השאלה: חוקר ביקש לבדוק את ההשערה שהימצאותו של הגן X גורמת לפרוותו של אוגר להיות שחורה. הוא בדק את הגנים של כמה מאות אוגרים - מהם בעלי פרווה שחורה ומהם בעלי פרווה בצבעים אחרים - ואת הנתונים המספריים שקיבל סיכם בטבלה זו (הנתונים בטבלה הוסתרו):

אוגרים בעלי הגן x	אוגרים חסרי הגן x	
		אוגרים שפרוותם שחורה
		אוגרים שפרוותם אינה שחורה

בשניים מתאי הטבלה, ורק בהם, התקבל המספר אפס, והחוקר הסיק שההשערה נכונה. אילו תאים היו אלה?

פתרון: ההשערה היא שהימצאות הגן X גורמת לפרווה שחורה. כדי שההשערה תהיה נכונה, צריכים להתקיים שני תנאים:

- כל אוגר בעל הגן X צריך להיות בעל פרווה שחורה (הגן מספיק לפרווה שחורה).
- כל אוגר בעל פרווה שחורה צריך להיות בעל הגן X (הגן הכרחי לפרווה שחורה).

תשובה (1): שני התאים התחתונים בטבלה

לא נכון. התא השמאלי התחתון (חסרי X עם פרווה לא שחורה) לא צריך להיות אפס - אדרבה, צפוי שיהיו אוגרים ללא הגן עם פרווה שאינה שחורה.

תשובה (2): שני התאים השמאליים

לא נכון. כאמור, התא השמאלי התחתון לא צריך להיות אפס.

תשובה (3): התא השמאלי העליון והתא הימני התחתון

נכון. תא שמאלי עליון $= 0$: אין אוגרים חסרי הגן X עם פרווה שחורה (כלומר, אין פרווה שחורה ללא הגן)

תא ימני תחתון $= 0$: אין אוגרים בעלי הגן X עם פרווה שאינה שחורה (כלומר, הגן תמיד גורם לפרווה שחורה).

תשובה (4): התא הימני העליון והתא השמאלי התחתון

לא נכון. אם התא הימני העליון (בעלי X עם פרווה שחורה) הוא אפס, זה סותר את ההשערה - אין אוגרים שהגן גרם להם לפרווה שחורה.

תשובה (3).

11. השאלה: ברק נתן למיכל מתנה. בתגובה אמרה מיכל לברק: "נתת לי מתנה כדי לשמח אותי, אך השגת את התוצאה ההפוכה בדיוק."

צירופן של שלוש מהעובדות הבאות יוצר הסבר לדבריה של מיכל. מהי העובדה הנוותרת?

פתרון: מיכל אמרה שברק רצה לשמח אותה במתנה, אך השיג "את התוצאה ההפוכה בדיוק" - כלומר, המתנה גרמה לה לעצב. עלינו למצוא שלוש עובדות שיחד מסבירות מדוע המתנה עיצבה אותה, והעובדה הרביעית היא המיותרת. בשאלות מסוג זה, יש לקרוא קודם את כל התשובות כדי להבין את הקשר ביניהן.

תשובה (1): מיכל יודעת לקרוא עברית, צרפתית ואנגלית בלבד.

תשובה (2): כאשר מיכל מקבלת מתנה שאין ביכולתה להשתמש בה היא נעשית עצובה.

תשובה (3): הספרים האהובים ביותר על מיכל הם ספרי שירה.

תשובה (4): ברק נתן למיכל ספר מתח בספרדית.

מקריאת כל העובדות עולה שההסבר נוגע לספר בספרדית שמיכל לא יכולה לקרוא. השילוב של (1), (2), (4) יוצר הסבר מלא: ברק נתן למיכל ספר בספרדית ← מיכל לא יודעת ספרדית (היא יודעת רק עברית, צרפתית ואנגלית) ← מיכל לא יכולה להשתמש בספר ← מיכל נעשית עצובה. עובדה (3) - שמיכל אוהבת ספרי שירה - אינה נחוצה להסבר. העצב נובע מכך שהספר בשפה שמיכל לא יודעת, לא מכך שהוא ספר מתח ולא שירה.

תשובה (3).

12. השאלה: בסדרת טלוויזיה אמריקאית הציעה מפקדת המשטרה הצעה כלשהי וניסחה אותה באופן ציורי: "לא כדאי לעקור את התלתן משדה התות שלנו. עדיף לתת לעשב השוטה הזה לצמוח ללא הפרעה, והוא ימנע את צמיחתם של עשבים אחרים, שעלולים לגרום לתות נזק בלתי הפיך."

איזו מן ההצעות הבאות היא המתאימה ביותר להיות הצעתה של מפקדת המשטרה?

פתרון: מפקדת המשטרה השתמשה במשל ציורי: "לא כדאי לעקור את התלתן משדה התות שלנו. עדיף לתת לעשב השוטה הזה לצמוח ללא הפרעה, והוא ימנע את צמיחתם של עשבים אחרים, שעלולים לגרום לתות נזק בלתי הפיך." משמעות המשל: יש בעיה קטנה (התלתן/עשב שוטה) שאם נשאיר אותה, היא תמנע בעיות גדולות וחמורות יותר. לכן עדיף לא לטפל בבעיה הקטנה. נעבור על התשובות ונחפש תשובה מתאימה.

תשובה (1): לא לעצור סוחרים סמים זוטרים אלא לעקוב אחריהם כדי להגיע לברוני הסמים

לא נכון. כאן הרעיון הוא להשתמש בסוחרים הקטנים כאמצעי להגיע לגדולים, לא שהם מונעים בעיה גדולה יותר.

תשובה (2): לאפשר לכנופיית העבריינים המקומית להמשיך לפעול, מחשש שאם חבריה ייעצרו, כנופיה אלימה הרבה יותר תתפוס את מקומה

נכון. זה מתאים בדיוק למשל: הכנופיה המקומית (עשב שוטה) מונעת את הגעת כנופיה אלימה יותר (עשבים שיגרמו נזק בלתי הפיך).

תשובה (3): לא להדיח את המפקד המושחת מחשש שיפרסם מידע על מחדלי המשטרה

לא נכון. כאן החשש הוא מנקמה של אותו אדם, לא שמישהו גרוע יותר יתפוס את מקומו.

תשובה (4): להימנע מפתחת תיק פלילי לבני נוער שעברו עבירה קלה, שמא יידרדרו לפשעים חמורים

לא נכון. כאן הרעיון הוא שהטיפול בבעיה יגרום להחמרתה אצל אותם אנשים, לא שהבעיה הקטנה מונעת בעיה אחרת.

תשובה (2).

13.

השאלה: מפעם לפעם אנשים מדווחים כי נתקלו בחיזורים - יצורים מהחלל החיצון - שביקרו בכדור הארץ. ואולם, אין שום ראיה מוחשית התומכת בדיווחים אלו, ולא זו בלבד אלא שיש סיבות טובות להאמין כי הם שגויים ולעיתים אף בדויים ממש. אחת מן הסיבות הללו היא העובדה שהמדווחים נוטים לתאר את חלליות החיזורים בדיוק כפי שתעשיית הקולנוע בוחרת להציג אותן. כך, למשל, בשנות החמישים אנשים "ראו" צלחות מעופפות, ובשנות השישים - חלליות דמויות סיגר.

איזו מן הטענות הבאות משתמעת מן הפסקה?

פתרון: בטקסט נכתב שאנשים מדווחים על מפגשים עם חיזורים, אך יש סיבות להאמין שהדיווחים שגויים או בדויים. אחת הסיבות היא שהמדווחים מתארים את החלליות "בדיוק כפי שתעשיית הקולנוע בוחרת להציג אותן". כדוגמה: בשנות החמישים אנשים "ראו" צלחות מעופפות, ובשנות השישים - חלליות דמויות סיגר.

תשובה (1): הצורות הטיפוסיות של חלליות חיזורים בסרטי קולנוע מבוססות על דיווחיהם של אנשים הטוענים כי ראו חלליות בצורות אלו

לא נכון. הטקסט טוען בדיוק להפך - הדיווחים מושפעים מהקולנוע, ולא הקולנוע מושפע מהדיווחים.

תשובה (2): צורתן הטיפוסית של חלליות חיזורים בסרטי קולנוע משנות השישים שונה מצורתן הטיפוסית בסרטים משנות החמישים

נכון. הטקסט מציין שהדיווחים תואמים את מה שהקולנוע מציג, ושהדיווחים השתנו בין התקופות (צלחות בשנות החמישים, סיגרים בשנות השישים). מכאן משתמע שגם הקולנוע הציג צורות שונות בתקופות השונות.

תשובה (3): הדיווחים על ביקורי חיזורים בכדור הארץ אינם אמינים, שהרי לא סביר כי לאורך עשרות שנים צורתן של חלליות החיזורים כמעט שלא השתנתה

לא נכון. לפי הטקסט הצורות דווקא כן השתנו לאורך השנים.

תשובה (4): בשנות החמישים והשישים הגיע מספר הדיווחים על חיזורים שלכאורה ביקרו בכדור הארץ לשיאו, וזאת הודות לעיסוק הרב בחיזורים בקולנוע באותה תקופה

לא נכון. הטקסט אינו מציין שבתקופה זו היה שיא של דיווחים, אלא רק משתמש בה כדוגמה.

תשובה (2).

14.

השאלה: נתון כי:

- ברווזים גבוהים לעולם אינם שמחים.

- ברווזים שמחים הם היחידים שמרעשים.

איזו מהטענות הבאות לגבי אליעזר הברווז נכונה בהכרח?

פתרון: ברווזים גבוהים לעולם אינם שמחים: גבוה ← לא שמח.

ברווזים שמחים הם היחידים שמרעשים: מרעיש ← שמח

נעבור על התשובות ונבדוק מי מהן נכונה בהכרח.

תשובה (1): אם הוא אינו מרעיש, אזי הוא גבוה

לא נכון בהכרח. ברווז יכול להיות לא מרעיש ולא גבוה (למשל, ברווז נמוך ולא שמח).

תשובה (2): אם הוא אינו שמח, אזי הוא גבוה

לא נכון בהכרח. אם הוא אינו שמח אז הוא בהכרח לא מרעיש, אבל יכולים להיות ברווזים נמוכים שאינם שמחים.

תשובה (3): אם הוא מרעיש, אזי הוא אינו גבוה

נכון בהכרח. נבנה שרשרת היסק:

מרעיש ← שמח (מהנתון השני) ← לא גבוה (מהיפוך הנתון הראשון)

כלומר: אם הברווז מרעיש, הוא בהכרח שמח, ואם הוא שמח, הוא בהכרח לא גבוה.

תשובה (4): אם הוא אינו גבוה, אזי הוא אינו מרעיש

לא נכון בהכרח. ברווז נמוך יכול להיות שמח ולכן מרעיש.

תשובה (3).

15. השאלה: _____ להניח ששירו החדש של איגלסון, המדבר על חוויות ילדות, _____, חף מיסודות

אוטוביוגרפיים, _____ ידוע כי ילדותו עברה עליו _____.

פתרון: המשפט עוסק בשאלה האם שיר על חוויות ילדות הוא אוטוביוגרפי או לא. נבחן את ההיגיון: אם השיר מתאר חוויה שהמחבר לא חווה בעצמו, סביר שהשיר אינו אוטוביוגרפי. מילת הקישור "שהרי" מציינת נימוק התומך בטענה, ו"אף על פי ש-" מציינת ניגוד.

תשובה (1): לא סביר / בתנאי מצוקה / שהרי / בבית חם ותומך

נבדוק מה המשפט שנוצר: **לא סביר** להניח ששירו החדש של איגלסון, המדבר על חוויות ילדות **בתנאי מצוקה**, חף מיסודות אוטוביוגרפיים, **שהרי** ידוע כי ילדותו עברה עליו **בבית חם ואוהב**.

בדיקה: לא נכון. אם ילדותו עברה בבית חם ותומך, והשיר מדבר על מצוקה, אז דווקא **כן סביר** שהשיר חף מאוטוביוגרפיה - יש סתירה בהיגיון הפנימי של המשפט.

תשובה (2): סביר / בעת מלחמה / אף על פי ש- / בתקופה של שלום ושלווה

נבדוק את המשפט שנוצר: **סביר** להניח ששירו החדש של איגלסון, המדבר על חוויות ילדות **בעת מלחמה**, חף מיסודות אוטוביוגרפיים, **אף על פי שידוע** כי ילדותו עברה עליו **בתקופה של שלום ושלווה**.

בדיקה: לא נכון. "אף על פי ש-" מציינת ניגוד, אך כאן אין ניגוד - העובדה שילדותו הייתה בשלום דווקא תומכת בכך שהשיר על מלחמה אינו אוטוביוגרפי.

תשובה (3): לא סביר / בכפר רוגע / אף על פי ש- / בלי שביקר בעיר מעולם

נבדוק את המשפט שנוצר: **לא סביר** להניח ששירו החדש של איגלסון, המדבר על חוויות ילדות **בכפר רוגע**, חף מיסודות אוטוביוגרפיים, **אף על פי שידוע** כי ילדותו עברה עליו **בלי שביקר בעיר מעולם**.

בדיקה: לא נכון. אם הוא לא ביקר בעיר מעולם, הוא גדל בכפר, ולכן השיר על כפר דווקא כן עשוי להיות אוטוביוגרפי - ההיגיון הפוך.

תשובה (4): סביר / בבית הספר היסודי / שהרי / בלי שפקד את בית הספר מעולם

נבדוק את המשפט שנוצר: **סביר** להניח ששירו החדש של איגלסון, המדבר על חוויות ילדות **בבית הספר היסודי**, חף מיסודות אוטוביוגרפיים, **שהרי** ידוע כי ילדותו עברה עליו **בלי שפקד את בית הספר מעולם**.

נכון. השיר מדבר על חוויות בבית ספר יסודי, אך המחבר מעולם לא היה בבית ספר, ולכן סביר שהשיר אינו אוטוביוגרפי. "שהרי" מציינת נימוק תומך בטענה.

תשובה (4).

16.

השאלה: ההבדלים _____ בביצוע משימה דומה על ידי כלבי נחיה מגזעים שונים הביאו את מאלפם לידי המסקנה שהמאמצים שהשקיע באילופם _____, שהרי התכונות המולדות של הכלבים _____ לעומתו סברתי אני כי אילוף טוב הוא דווקא אילוף _____ את ביטויין של תכונות מולדות.

פתרון: המשפט מתאר ויכוח בין מאלף לבין הדובר בנוגע למשמעות של הבדלים בביצוע בין כלבים מגזעים שונים. מילת הקישור "שהרי" מציינת נימוק, ו"לעומתו" מציין עמדה מנוגדת.

תשובה (1): הרבים / נכשלו / ניכרו בהם היטב / המאפשר

נבדוק את המשפט שנוצר: ההבדלים **הרבים** בביצוע משימה דומה על ידי כלבי נחיה מגזעים שונים הביאו את מאלפם לידי המסקנה שהמאמצים שהשקיע באילופם **נכשלו**. שהרי התכונות המולדות של הכלבים **ניכרו בהם היטב**. לעומתו סברתי אני כי אילוף טוב הוא דווקא אילוף **המאפשר** את ביטויין של תכונות מולדות.

זו התשובה הנכונה. ההבדלים הרבים בביצוע הובילו את המאלף למסקנה שמאמציו נכשלו, שהרי התכונות המולדות של הכלבים ניכרו בהם היטב (האילוף לא הצליח להתגבר על ההבדלים הטבעיים). לעומתו, הדובר סובר שאילוף טוב הוא דווקא אילוף המאפשר ביטוי של תכונות. מכיוון שמצאנו תשובה הנותנת משפט הגיוני, אין צורך להמשיך ולבדוק את יתר התשובות.

תשובה (1).

17.

השאלה: כשהגעתי למשרד, בעשר על פי שעוני, התפלאתי לגלות שגיא _____ נמצא שם, שכן בכל שנות היכרותי איתו הוא מעולם לא הגיע למשרד _____ מובן שפליאתי _____ כשגיליתי, לאחר כמה דקות, שלמעשה שעוני _____ בשעה.

פתרון: המשפט מתאר הפתעה מנוכחותו או היעדרותו של גיא במשרד, ואז גילוי שהשעון מהיר או מפגר. יש לבדוק איזה שילוב יוצר היגיון פנימי עקבי.

תשובה (1): עדיין לא / אחרי תשע ושלושים / התפוגה / מפגר

נבדוק את המשפט שנוצר: כשהגעתי למשרד, בעשר על פי שעוני, התפלאתי לגלות שגיא **עדיין לא** נמצא שם, שכן בכל שנות היכרותי איתו הוא מעולם לא הגיע למשרד **אחרי תשע ושלושים**. מובן שפליאתי **התפוגה** כשגיליתי, לאחר כמה דקות, שלמעשה שעוני **מפגר** בשעה.

בדיקה: לא נכון. אם גיא לא מגיע אחרי 9:30 (כלומר תמיד מגיע עד 9:30), והוא עדיין לא שם ב-10, זה מפתיע. אבל אם השעון מפגר, השעה האמיתית למעשה מאוחרת יותר, והפליאה דווקא צריכה לגבור ולא להתפוגג.

תשובה (2): כבר / אחרי עשר ושלושים / התפוגה / ממהר

נבדוק את המשפט שנוצר: כשהגעתי למשרד, בעשר על פי שעוני, התפלאתי לגלות שגיא **כבר** נמצא שם, שכן בכל שנות היכרותי איתו הוא מעולם לא הגיע למשרד **אחרי עשר ושלושים**. מובן שפליאתי **התפוגה** כשגיליתי, לאחר כמה דקות, שלמעשה שעוני **ממהר** בשעה.

בדיקה: ניתן לפסול את המשפט כבר מקריאת חלקו הראשון. אם גיא לא מגיע אחרי 10:30 (כלומר תמיד מגיע עד 10:30), אז זה שהוא נמצא בשעה 10 זה לא מפתיע.

תשובה (3): עדיין לא / אחרי תשע ושלושים / אף גברה / ממהר

נבדוק את המשפט שנוצר: כשהגעתי למשרד, בעשר על פי שעוני, התפלאתי לגלות שגיא **עדיין לא** נמצא שם, שכן בכל שנות היכרותי איתו הוא מעולם לא הגיע למשרד **אחרי תשע ושלושים**. מובן שפליאתי **אף גברה** כשגיליתי, לאחר כמה דקות, שלמעשה שעוני **ממהר** בשעה.

בדיקה: לא נכון. אם השעון ממהר בשעה, השעה האמיתית היא 9. גיא שתמיד מגיע עד 9:30 עדיין לא שם בשעה 9 - זה לא מפתיע, והפליאה דווקא צריכה להתפוגג.

תשובה (4): כבר / לפני עשר ושלושים / אף גברה / ממהר

נבדוק את המשפט שנוצר: כשהגעתי למשרד, בעשר על פי שעוני, התפלאתי לגלות שגיא כבר נמצא שם, שכן בכל שנות היכרותי איתו הוא מעולם לא הגיע למשרד לפני עשר ושלושים. מובן שפליאתי אף גברה כשגיליתי, לאחר כמה דקות, שלמעשה שעוני ממהר בשעה.

בדיקה: נכון. גיא מעולם לא הגיע לפני 10:30 (תמיד מאוחר), אך הוא כבר נמצא ב-10 - מפתיע. כשמתברר שהשעון ממהר בשעה והשעה האמיתית היא למעשה 9, הפליאה אף גוברת - גיא שתמיד מגיע מאוחר הגיע ב-9!

תשובה (4).

הבנת הנקרא (שאלות 18-23)

18. השאלה: בפסקה הראשונה "יכולת חישוב מתמטי" (שורה 4) מופיעה כדוגמה ל:

פתרון: בטקסט נכתב: "מצב זה - שבו אדם הסובל ממגבלות שכליות קשות מפגין כישרון יוצא דופן בתחום צר, כמו יכולת מוזיקלית או יכולת חישוב מתמטי - ידוע בשם 'תסמונת סוואנט-סיואנט'. כלומר, יכולת חישוב מתמטי מוזכרת כדוגמה לתחום צר שבו לוקי תסמונת סוואנט עשויים להפגין כישרון יוצא דופן.

תשובה (1): תחום שחלק מהלוקים בתסמונת סוואנט מצטיינים בו במיוחד

נכון. זה בדיוק מה שנכתב בטקסט - יכולת חישוב מתמטי היא דוגמה לתחום צר שבו לוקי התסמונת מפגינים כישרון יוצא דופן.

תשובה (1).

19. השאלה: איזו מן הטענות הבאות, הנוגעות ל-FTD, עולה מהפסקה השנייה?

פתרון: בפסקה השנייה נכתב על FTD שהיא "מחלה הגורמת להידרדרות חמורה ביכולת החשיבה, בזיכרון ובשליטה העצמית". מילר הסביר שהפגיעה בוויתוס הקלט החושי גורמת ל"שחרור מעצורים" כללי במוח, "שחרור המתבטא באובדן שליטה על ההתנהגות, ובמקרים נדירים גם בהתרת הרסן מן הכישורים היצירתיים החבויים בו".

תשובה (1): בדרך כלל אין היא מביאה לידי תסמונת סוואנט נרכשת

נכון. הטקסט מציין במפורש שהתרת הרסן מן הכישורים היצירתיים (תסמונת סוואנט נרכשת) מתרחשת רק "במקרים נדירים", כלומר בדרך כלל המחלה אינה מביאה לתסמונת זו.

תשובה (2): בדרך כלל אין היא מביאה לידי אובדן שליטה על ההתנהגות

לא נכון. הטקסט מציין שאובדן שליטה על ההתנהגות הוא הביטוי הכללי של "שחרור המעצורים", ורק הכישורים היצירתיים מופיעים במקרים נדירים.

תשובה (3): בדרך כלל היא פוגעת באנשים בעלי כישרון אומנותי חבוי

לא נכון. הטקסט אינו מציין שהמחלה פוגעת דווקא באנשים בעלי כישרון חבוי..

תשובה (4): בדרך כלל היא גורמת ללוקים בה להביא כישרון אומנותי חבוי לידי ביטוי

לא נכון. להפך - הטקסט מציין שזה קורה רק "במקרים נדירים". ברוב המקרים היא גורמת להידרדרות חמורה ביכולת החשיבה, בזיכרון ובשליטה העצמית.

תשובה (1).

20. השאלה: מהי ה"תופעה" (שורה 15)?

פתרון: בשורה 15 נכתב: "בחיפושיו מצא טרפרט תיעוד של עוד כעשרים מקרים של תסמונת סוואנט נרכשת, שנגרמו מסוגים אחרים של פגיעות מוחיות, ולאחר שבחן אותם הציע לתופעה הסבר כללי יותר מההסבר של מילר". יש לזהות למה מתייחסת המילה "תופעה" בהקשר זה. טרפרט מצא מקרים של תסמונת סוואנט נרכשת והציע להם הסבר כללי

תשובה (1): פגיעה בוויסות הקלט החושי בקשישים

לא נכון. פגיעה בוויסות הקלט החושי היא חלק מההסבר של מילר, לא התופעה עצמה.

תשובה (2): תסמונת סוואנט נרכשת

נכון. זו התופעה שטרפרט חקר ומצא לה עוד כעשרים מקרים, ולאחר מכן הציע לה הסבר כללי.

תשובה (3): הגברת הפעילות העצבית באזורים מסוימים במוחם של הלוקים בתסמונת סוואנט

לא נכון. זהו חלק מההסבר לתופעה, לא התופעה עצמה.

תשובה (4): פגיעות מוחיות

לא נכון. פגיעות מוחיות הן הגורם לתופעה, לא התופעה עצמה.

תשובה (2).

21. השאלה: לפי הפסקה הרביעית, איזה מהמצאים הבאים נמצא בניסוי שערכו החוקרים מאוניברסיטת סידני?

פתרון: בפסקה הרביעית נכתב שבניסוי התבקשו נבדקים לפתור בזמן קצוב חידה הדורשת יצירתיות ו"חשיבה מחוץ לקופסה", ואיש מהם לא הצליח. לאחר תום הזמן ניתנה הארכה, ובמהלכה קיבלו מחצית מהנבדקים "גירוי חשמלי המפחית את הפעילות העצבית במחצית השמאלית של המוח ומגביר את הפעילות העצבית במחצית הימנית". כארבעים אחוזים מנבדקים אלו הצליחו לפתור את החידה, ואילו מקרב שאר הנבדקים עדיין לא פתר אותה איש.

תשובה (1): רמת הפעילות העצבית במחצית הימנית של המוח גבוהה יותר בקרב בעלי יכולת חשיבה יצירתית רבה מבקרב בעלי יכולת חשיבה יצירתית מועטה

לא נכון. הניסוי לא בדק הבדלים בין אנשים יצירתיים לפחות יצירתיים, אלא את ההשפעה של גירוי חשמלי.

תשובה (2): במוחם של הלוקים בתסמונת סוואנט רמת הפעילות העצבית במחצית הימנית של המוח גבוהה מרמת הפעילות במחצית השמאלית

לא נכון. הניסוי לא נערך על לוקים בתסמונת סוואנט.

תשובה (3): הפחתת הפעילות העצבית במחצית השמאלית של המוח גורמת להגברת הפעילות העצבית במחצית הימנית של המוח

לא נכון. לפי הקטע, הגירוי החשמלי שניתן בניסוי עשה את שניהם במקביל - הוא לא בדק אם האחד גורם לשני.

תשובה (4): הגברת הפעילות העצבית במחצית הימנית של המוח והפחתתה במחצית השמאלית משפרות את החשיבה היצירתית

נכון. זה בדיוק מה שהניסוי הראה - נבדקים שקיבלו גירוי שהפחית פעילות בשמאל והגביר בימין הצליחו לפתור את החידה היצירתית בשיעור גבוה יותר.

תשובה (4).

22.

השאלה: מה הצליחו החוקרים לעשות "במידת-מה" (שורה 28)?

פתרון: בשורה 28 נכתב: "בניסוי הצליחו החוקרים לגרום לכך במידת-מה, אך במחיר פגיעה זמנית בפעילות העצבית במחצית השמאלית של מוח הנבדקים". ה"כך" מתייחס למשפט הקודם: "האם בעתיד יהיה אפשר לעורר את הגאונות הדומה הזאת באמצעים טכנולוגיים".

תשובה (1): לגרום לאנשים הלוקים בתסמונת סוואנט להביא את הכישורים המולדים שלהם לידי ביטוי

לא נכון. הניסוי נערך על נבדקים רגילים, לא על לוקים בתסמונת סוואנט.

תשובה (2): לעורר כישורים חבויים של הנבדקים באמצעים טכנולוגיים

נכון. הגירוי החשמלי (אמצעי טכנולוגי) הצליח לשפר את החשיבה היצירתית של הנבדקים - לעורר יכולות חבויים.

תשובה (3): "להדליק" את הצד הימני של המוח בלי "לכבות" את צידו השמאלי

לא נכון. להפך - הטקסט מציין שההצלחה באה "במחיר פגיעה זמנית" בצד השמאלי.

תשובה (4): להסביר את היצירתיות הפתאומית שגילו הנבדקים בניסוי.

לא נכון. הניסוי בדק אם אפשר לעורר יכולות, לא להסביר אותן.

תשובה (2).

23.

השאלה: איזו מן הטענות הבאות, הנוגעות לאלונו קלמונס, עולה מהקטע?

פתרון: בטקסט נכתב שקלמונס נפל בילדותו וסבל חבטה עזה בראש שגרמה לו למגבלות שכליות חמורה ולקשיים בדיבור, אך הוא גילה כישרון מופלא לפיסול. צוין שתסמונת סוואנט היא "ברוב המקרים" מולדת, ומקרים של "תסמונת סוואנט נרכשת" הם "נדירים שבנדירים".

תשובה (1): ככל הנראה הוא ניהן בכישרון מולד לפיסול, והפגיעה במוחו אפשרה לכישרון זה לבוא לידי ביטוי

נכון. זו המסקנה העולה מהקטע - לפי טרפרט, כישורים חבויים קיימים בכל אדם, והפגיעה המוחית "משחררת" אותם.

תשובה (2): למעשה הוא לקה בתסמונת סוואנט מולדת, אך זו הייתה רדומה עד שהנפילה בילדותו עוררה אותה

לא נכון. הטקסט מבחין בין תסמונת מולדת לנרכשת, וקלמונס הוא דוגמה לתסמונת נרכשת.

תשובה (3): גם אילולא ספג בילדותו חבטה עזה בראשו, היה מגלה כישרון פיסול מרשים בסופו של דבר

לא נכון. הטקסט מציין שהכישרון בא לידי ביטוי בעקבות הפגיעה המוחית.

תשובה (4): הוא גילה כישרון דווקא לפיסול ולא למוזיקה משום שבמוחו נפגע דווקא אזור מסוים ולא אזור אחר.

לא נכון. הטקסט אינו מסביר מדוע התגלה כישרון לפיסול ספציפית.

תשובה (1).